

3. Хрущ Н. А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії та технології / Хрущ Н. А. – Хмельницький: ХНУ, 2004. – 309 с.
4. Хрущ Н. А. Конкурентні стратегії: процеси створення та реалізації: монографія / Н. А. Хрущ, М. В. Желіховська; [за наук. ред. Н. А. Хрущ]. – К. : Освіта України, 2010. – 315 с.

УДК 330.341.1:658.589:378.4

ЧЕРЛЕНЯК І. І.
д.н.здерж. у., професор
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ПРОСКУРА В. Ф.
д.е.н., професор,
Мукачівський державний університет

РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У ФІНЛЯНДІЇ ТА ФРН: ДОСВІД ТА ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Економіка України живе технологічним та інтелектуальним резервом напрацьованим в основному в минулому столітті. Це стало бар'єром економічного зростання національної економіки. Тому невідкладно вітчизняним фахівцям з управління, адміністрування, економіки, членам Уряду та іншим стейкхолдерам необхідно шукати відповіді на сучасні виклики, що пов'язані із цілеспрямованою розробкою та впровадженням у життя такої науково-технічної стратегії яка дасть можливість за рахунок впровадження інноваційних розробок вийти на якісно новий рівень вітчизняної виробничої функції.

У зв'язку з цим зараз вкрай актуальним є вибір раціонального вітчизняного сценарію науково-технологічного розвитку: створення власних новітніх технологій, придбання закордонних сучасних розробок, або ж комбінація цих шляхів. Необхідність ризиків вибору немов «спрощується» завдяки можливостям застосування такої управлінської альтернативи як трансферу технологій. Адже так ми формально легко можемо одночасно отримати доступ і до матеріальних активів у вигляді техніки та обладнання, і набути право користування матеріальними ресурсами – об'єктами промислової власності, об'єктами інтелектуальної власності, ноу-хау та ін..

Інноваційна інфраструктура національної економіки перебуває у стадії формування, тому вимагає розроблення термінових заходів щодо інтеграції її суб'єктів до світової економічної системи. Рівень успішності здійснення інноваційного процесу для наздоганяючих економік визначається ефективністю його основного правового та управлінського інструменту – трансферу технологій.

Трансфер технологій виступає в якості одного з провідних напрямків науково-технічної політики всіх розвинених країн світу і забезпечує їх прискорений розвиток. Ключовою

іманентною особливістю трансферу технологій є необхідність поєднання двох абсолютно полярних галузей: практичного бізнесу та «високої» науки. Практика показує, що основою комерційного успіху трансферу технологій можна вважати фінансове і правове забезпечення науково-інноваційної сфери, в тому числі в сфері комерціалізації знань (технологій).

Європейський Союз є одним із світових лідерів у сфері досліджень та інновацій і як наднаціональне об'єднання має достатньо ефективний механізм наднаціонального регулювання трансферу технологій. Окрім цього, в країнах ЄС додатково «працює» національне законодавство щодо регламентування певних аспектів за даним питанням, також впроваджено регіональний рівень підтримки.

У призмі потреб розвитку вітчизняних механізмів активізації впровадження інновацій заслуговує на увагу досвід нормативно-правового регулювання та інституційного забезпечення трансферу технологій Фінляндії.

Зокрема, в країні, окрім наднаціонального, впроваджено [17]:

- національний рівень підтримки інновацій. А саме, на національному рівні підтримка інноваційного розвитку здійснюється Радою науково-технологічної політики (STPC). Ця структура виступає у якості вищого урядового органу, який відповідає за координацію та стратегічний розвиток науково-технологічної політики Фінляндії. Рада науково-технологічної політики приймає участь в розробленні проектів законів у сфері, яка стосується організації, просування і реалізації технологій, сприяє формуванню в країні сприятливого інвестиційного клімату та інфраструктури розвитку трансферу технологій;

- регіональний рівень підтримки інноваційної діяльності. На регіональному рівні підтримка інновацій забезпечується центрами компетенцій (National Centre of Expertise), які сприяють об'єднанню різних бізнес-інститутів та дослідницьких установ, які працюють над розробкою та поширенням одних і тих же технологій. Вказані центри забезпечують сприяння в пошуку людських та матеріальних ресурсів для забезпечення комерціалізації технологій.

Здійсненням підтримки комерціалізації інновацій займаються також Міністерство освіти, Фінський національний фонд досліджень і розробок SITRA і Національне технологічне агентство TEKES (агентство з фінансування технологій і інновацій Фінляндії). Зокрема, TEKES забезпечує здійснення підтримки фінським компаніям з трансферу різних ідей в бізнес за допомогою фінансування НДДКР і надання послуг експертів. TEKES забезпечує підтримку сучасним зростаючим наукомістким та перспективним в майбутньому галузям промисловості, але в той же час сприяє підтримці конкурентоспроможності базових галузей промисловості.

Отже, завдяки достатньо сприятливому правовому та інституційному забезпеченню Фінляндія досягла високих результатів в галузі трансферу технологій.

Не можна оминати німецький досвід трансферу технологій, який характеризується різноманіттям інституцій, які забезпечують комерціалізацію в даній сфері. За свідченням дослідників, Німеччина займає провідні позиції у сфері ефективного впровадження інноваційних технологій. Цьому сприяють як широка науково-дослідницька база, так і висока якість освіти, кваліфікації кадрів, інституційне забезпечення і механізм непрямого державного регулювання вказаної сфери. В країні створена велика кількість установ, які здійснюють автономну діяльність, безліч різних форм сприяння інновацій. Німеччина не використовує прямого втручання держави в організацію науково-дослідницької діяльності, країни, законодавча база обмежує можливості прямого федерального впливу на вибір напрямків науково-дослідницьких робіт, що створює великі наукові перспективи для самостійного вибору проектів, які можуть бути використані для цілей бізнесу.

Як показують аналітичні матеріали серед інструментів непрямого впливу в країні використовується низка інструментів, а саме:

- процедура фінансування інноваційної діяльності та розробок забезпечується комплексно, фінансуються короткострокові, середньострокові та довгострокові науково-дослідницькі роботи;

- існує практика заохочення деяких напрямків науково-дослідницьких робіт з боку держави. Це передбачає участь держави у пошуку зовнішніх джерел фінансування проектів. В цьому контексті слід виділити приклад фінансування прикладних досліджень інститутів товариства Фраунгофера;

- в країні заборонено пайове державно-приватне фінансування, яке широко застосовується в США;

- держава сприяє створенню спільних наукових консорціумів промислових компаній на базі наукових товариств та бізнес-структур. Як приклад можна назвати:

- 1) Товариство Макса Планка (Max-Planck-Gesellschaft - MPG), яке здійснює фундаментальні дослідження в різних галузях гуманітарних, природних наук;

- 2) Товариство Фраунгофера (Fraunhofer-Gesellschaft - FhG), яке займається прикладними дослідженнями;

- 3) Німецьке науково-дослідницьке товариство (Deutsche Forschungsgemeinschaft - DFG) та Товариство Германа Хельмгольца (Hermann von Helmholtz-Gemeinschaft Deutscher Forschungszentren – HGF). Ці організації посідають вагоме місце в сфері науково-дослідницьких робіт Німеччини, задіяні в сфері трансферу технологій;

- 4) Фраунгоферовське товариство, яке складається з 58 дослідницьких центрів та забезпечує співробітництво промислових структур та науково-дослідницьких установ [1; 6].

Окремо слід відзначити, що в Німеччині визначено схему розподілу роляті відносно Товариства Макса Планка (Max-Planck-Gesellschaft - MPG) та Товариства Германа Хельмгольцта (Hermann von Helmholtz-Gemeinschaft Deutscher Forschungszentren - HGF). А саме, передбачено, що винахідник, лабораторія факультет та університет (інститут) в рівних частках (33%) отримують роляті від трансферу технологій [2].

Таким чином в країнах ЄС ефективно застосовуються різні форми та методи впливу на процес регулювання трансферу інноваційних технологій. Найбільш широко розповсюджений непрямий вплив, а саме створення нормативно-правового, інституційного забезпечення яке у свою чергу сприяє комерціалізації процесу трансферу технологій, а в кінцевому варіанті підвищує рівень інноваційності економіки держави в цілому.

В Україні на даний час не існує єдиної впорядкованої інфраструктури мереж та центрів трансферу технологій, відсутній системний підхід до розробки нормативно-правових документів у цій сфері, існує інформаційно-комунікативний розрив між окремими міністерствами та відомствами, що ініціюють їх прийняття. Внаслідок - зростає кількість неузгоджених між собою документів. Відсутність державницького підходу який би гарантував стабільність та відсутність змін у «правилах гри» на ринку інноваційних технологій є, на нашу думку, одною з основних перепон на шляху активного впровадження інновацій у вітчизняну економіку, а відповідно і ефективного її розвитку.

У більшості європейських країн ефективно працює механізм трансферу технологій в основу якого покладено загальнодержавну мережу яка через свої регіональні відділення узагальнює всю інформацію про комерційні пропозиції у сфері інноваційних технологій та сприяє їх реалізації.

Зокрема, заслугоує на увагу практика фінансової підтримки трансферу технологій яка застосовується у Фінляндії та ФРН – органічне поєднання (у різних пропорціях) підтримки на рівні держави, регіону а також університетів та бізнес-структур. Досвід країн ЄС у сфері трансферу технологій потрібно не тільки вивчати, але і запроваджувати в Україні для формування вітчизняної кінцевої ефективної моделі діяльності мережі трансферу технологій та розробки ефективного механізму інтеграції у глобальну систему міжнародного технологічного трансферу.

Література

1. Абдурахимова Э. Н. Современные подходы трансфера технологий и коммерциализации инноваций / Э. Н. Абдурахимова, К. С. Колесникова, Н. П. Иващенко, Е. Б. Тищенко, С. А. Тищенко // Экономические науки. – 2015. – № 6(127). – С. 49-56.
2. Политика и законодательство в сфере трансфера технологий: зарубежный и национальный опыт / под общ. ред. А. А. Успенского. – Минск : Ковчег, 2010. – 60 с.

3. Гончаренко О. А. Законодавче забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності в державах – членах ЄС / О. А. Гончаренко // Право та інновації. – 2015. – № 1(9). – С. 55-61.
4. Горбатенко Е. Ю. Стратегия инновационного развития ЕС до 2020 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.journal-discussion.ru/publication.php?id=1302>.
5. Изюмов Д. Б. Зарубежный опыт коммерциализации инновационных технологий / Д. Б. Изюмов, Е. Л. Кондратюк // Инноватика и экспертиза. – 2017. – Вып. 1(19). – С. 28-38.
6. Инновационная политика и региональное развитие в современном мире: сб. обзоров и рефератов / [отв. ред. и сост.: И. Г. Животовская, Т. В. Черноморова]. – Москва: ДМК Пресс, 2011. – 197 с.
7. Osmo Kivinen, Jukka Varelius. The Emerging Field of Biotechnology: The Case of Finland // Science, Technology, & Human Values. – 2003. – № 1. – С. 141-161.
8. Regeneron Pharmaceuticals [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.regeneron.com/>

УДК 658.56

ЧЕРНИЧКО С. Ф.

к. е. н., доцент

Ужгородський торгово-економічний інститут КНТЕУ

СИСТЕМА ЯКОСТІ В СТАНДАРТАХ ISO СЕРІЇ 9000

Підприємства будь-якої форми власності, що не приділяють уваги питанням якості, в ринкових умовах не зможуть забезпечити конкурентоспроможність своєї продукції чи послуг. Основою конкурентоспроможності є якість.

Незважаючи на те, що питаннями управління якістю на підприємствах почали займатися практично з моменту виникнення промислового виробництва, тільки з середини 80-х років весь прогресивний досвід менеджменту якості був сконцентрований у міжнародних стандартах ISO серії 9000.

Міжнародний стандарт ISO 9000-2015 (Стандарт) містить нові поняття, нові вимоги та має, на відміну від попередніх версій, іншу структуру. В його основу покладено сім принципів менеджменту якості. Згідно Стандарту управління процесами та системою в цілому може бути забезпечено застосуванням циклу Демінга PDCA, що являє собою модель постійного поліпшення якості (Plan – Планування, Do – Виконання, Check – Контроль, Act – Коригувальні дії).

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>